

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1948

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΟΡΤΣΙΛ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ GIMOND ΚΑΙ Η ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΣΧΟΛΗ

(Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ)

Μερικοί από τους μαθητές μου συνεχίζουν σήμερα στο Παρίσι τις σπουδές τους, είτε σε Σχολές, είτε ελεύθερα, τα δυο τελευταία χρόνια.

Στην Παρισινή 'Ανωτ. Σχολή Καλών Τεχνών και στην 'Ακαδημία Ζουλιάν, διδάσκει ο Γάλλος γλύπτης Μαρσέλ Ζιμόν, παλιός μου συνεκθέτης στην περίοδο 1925—1929 και γνώριμός μου από τις κριτικές. 'Ο Ζιμόν είναι ένας αυθεντικός γλύπτης κεφαλών και αγαλμάτων, που η φήμη του επιβάλλεται στη σύγχρονη ζωή της πατρίδας του. Χωρίς βιασύνες έρευνά και γίνεται γνωστός και στο διεθνή στίβο και, με την εξέλιξή του, έπειτα από το θάνατο των δυο μεγάλων και πολυφημισμένων συμπατριωτών του γλυπτών, — του 'Αριστείδη Μαγιόλ και του Κάρολου Ντεσπιώ τα τελευταία μεταπολεμικά χρόνια, — δείχνει καθαρά πώς σύντομα θα διεκδικήσει θέση στην πρώτη γραμμή της Παρισινής γλυπτικής, αυτής που βρίσκεται έξω από την έπισημότητα της συμβατικής πλαστικότητας του νατουραλισμού.

**

'Ενας από τους νέους γλύπτες μας, που βρίσκεται κοντά στον καθηγητή Ζιμόν, στην 'Ακαδημία Ζουλιάν, με ύποτροφία της έδω Γαλλικής Πρεσβείας, — ο Νίκος Περαντινός, υπάλληλος του 'Αρχαιολογικού μας Μουσείου — με θετικότητα έλπιδοφόρα δέχεται, καλά προετοιμασμένος, τις συμβουλές του Ζιμόν.

'Ο Γάλλος γλύπτης είχε την ευγένεια να μου στείλη μερικές φωτογραφίες πρόσφατης εργασίας του, μόνο κεφάλια γλυπτικά, και ανταποκρίθηκα στην έπιθυμία του να γνωρίση την τελευταία μου παραγωγή σε αγάλματα και άλλα κομμάτια. 'Από καθήκον, λοιπόν, θα δώσω, με την ευκαιρία, λίγες χρήσιμες γενικώτατες σκέψεις.

**

Είναι πολλοί ένημερωμένοι, μά διαχωρισμένοι σε αντίληψεις, που πιστεύουν πώς

σήμερα οι μεταπολεμικοί Γάλλοι παρουσιάζουν κενά στους τομείς των εικαστικών τεχνών και ιδιαίτερα στη γλυπτική, μετά το θάνατο πρώτα του Αύγουστου Ροντέν το 1917 κι' έπειτα από το θάνατο του 'Αριστείδη Μαγιόλ και του Κάρολου Ντεσπιώ. Πιστεύουν γενικώτερα ότι αυτό που διεχώριζε τη Γαλλική Σχολή από την παράλληλή της την Παρισινή με τους άλλοεθνείς της εκπροσώπους, σήμερα δέν αποτελεί τίποτα το προοδευμένο, ότι αυτό που διεχώριζε την έπισημότητα από την έρευνα μπορεί να βρεθί σε πρόσωπα δημιουργικής πνευματικότητας και ότι οι Γάλλοι δέν ανύψωσαν τους τομείς, της έρευνητικής τέχνης.

'Ετσι μ' αυτή τη λογική, που περιστρέφεται γύρω από πρόσωπα και προσωπικά έρωτήματα, τα πράγματα και οι πηγές, που έρχονται πάλι στην έπιφάνεια με τη δύναμη της έπίδρασης ενός καλλιτεχνικού παράγοντα και του πνευματικού περιβάλλοντος μιας μεγάλης πόλεως, έχω τη γνώμη πώς χάνουν την ύψη του βάθους και τη λυρική τους σημασία.

Το προπολεμικό 1937, με το ύλικό της «Διεθνούς Παρισινής Έκθέσεως» και με την άφομοιωτική και πρωτοποριακή της σε έργα τέχνης έμφάνιση, άπετέλεσε τη μορφοποίηση του κινήματος που ξέσπασε το 1906 και 1907 με τους Φώβ και τους Κυμπισι και αξιοποιήθηκε στα 1937, με μόνη διάσπασή του, όχι την έλλη έμφάνισή του στη Διεθνή της Νέας Υόρκης το 1939, γιατί κι' αυτή η έπάνάληψη το 1937 στην 'Αμερική υπήρξε ένας σταθμός σύγχρονος, αλλά με την παρέμβαση για δεύτερη φορά ενός πολέμου τρομερού (μεταξύ το 1914 — 18 και 1938 — 1944) που με ψυχρό πνεύμα άποκαταστρέφει τις τέχνες.

**

'Η ρεαλιστικότητα αυτή γύρω από το θέμα του καλλιτεχνικού και νεοαισθητικού βιώματος, όσο κι' αν φαίνεται πειστική και σα νόημα και σαν εικόνα, άλλο τόσο όμως είναι και συνυφασμένη με κάποιο άλλο κίνημα παράλληλο, που δημιουργήθηκε

MARCEL GIMOND

ΚΕΦΑΛΙ

μέ αλματώδη ταχύτητα από την *ερευνητική επιστήμη*, με το ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, σαν έκφραση της πανανθρώπινης κατοχύρωσης της ζωής των ανθρώπων.

Δέν πρέπει κανείς νά παραμερίζη αυτές τις μάχες του πνεύματος και της τέχνης με την κατοχύρωση της ζωής γενικότερα, όταν συγκρούονται οι κοσμοθεωρίες. Γιατί δέ θά ξεχασθῆ τό πρώτο ράπισμα πού δέχθηκε τό πνεῦμα και ἡ τέχνη ἀπό τή Χιτλερική μανία πού ἐνοχλήθηκε ἀπό τις ἐπιδείξεις τῶν Διεθνῶν Ἐκθέσεων τοῦ 1937 καί 1939, μέ τό κάψιμο τῶν βιβλίων καί τόν ἐνταφιασμό κάθε πρωτοποριακοῦ ἔργου τέχνης. Ἀντίθετα: ὅσοι βλέ-

πουν μόνο τις ρεαλιστικές μορφές. — τῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας καί τῶν προγενεστέρων τῆς, ὅπως τῆς ἱστορίας ἐνός *Σεζάν* καί ἐνός *Λίφελ*, — καί δέ σκεφθοῦν τό μέλλον, τότε, βέβαια, χάνουν ἀπό τά μάτια τους κάποιες ἀξίες καί *ἔννοιες*, πού ἀντικατοπτρίζονται στό ποτάμι τῆς ἱστορικῆς ροῆς καί στις πραγματοποιήσεις τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ τοῦ 20οῦ αἰῶνα καί σίγουρα θά ἀδικήσουν τις *πηγές* καί τά *περιβάλλοντα*, ὅπου ἀνυψοῦνται ἀναπόδραστα τό πνεῦμα καί οἱ *τέχνες*, ἀπό τή δύναμη τῶν πραγμάτων καί τῶν συλλογικῶν προσπαθειῶν.

Εἶναι δηλαδή εὐκόλη σ' αὐτούς τοὺς καιροὺς ἡ ἐπίδειξη κάθε παραδοξότητος, πᾶ τό πνεῦμα καί οἱ τέχνες γονιμοποιοῦνται πῶς πολὺ μέ τήν *ἀντίδραση* καί τή *δράση*.

* *

Ἄλλ' ἄς γυρίσουμε στό Γάλλο καθηγητή.

Ὁ Μαρσέλ Ζιμόν ἀνατράφηκε μέσα στις πηγές τῆς ἐφαρμοσμένης τέχνης καί τεχνικῆς, ὅπου ἡ αἰσθητική ἀτμόσφαιρα δέν εἶναι κάτι τό *φθαρτό*, ὅπως οἱ ἄνθρωποι καί τά προσωπικά τους ἐλατήρια, ἀλλά πηγαιό καί γεννοβολημένο ἀπό τά αἰώνια κλασσικά παραδείγματα, ἀνάμεσα σέ γκρεμίσματα καί ἀνοικοδομήσεις καρτερικῶν κι' ἀσκητικῶν λογισμῶν. Κι' αὐτό ἀκριβῶς

τό Καλλιτεχνικό Παρίσι, μέ τήν ἀξία τῶν πηγῶν του, ἔγινε σεβαστό κι' ἀπό τή συμφορά τοῦ τελευταίου πολέμου. Σ' αὐτό δέχθηκε τήν ἀνατροφή του καί ὑπῆρέτησε τό μεγαλεῖο τῶν πηγῶν του πρόσφορα ὁ Αὐγουστος Ροντέν, ὁ γλύπτης τῆς συγκεντρωτικῆς δημιουργικῆς ὀλκῆς τοῦ 19οῦ καί 20οῦ αἰῶνα, πού ἔδωσε ἀνάταξη στις τέχνες καί στό πνεῦμα. Καί παράλληλα μέ τόν Ροντέν, ἐργάσθηκαν οἱ νεώτεροί του καί σέ διαφορετικούς τομεῖς ὁ καθένας, οἱ τρεῖς δηλ. μεγάλοι Γάλλοι στυλοβάτες τῆς σύγχρονης γλυπτικῆς: Ἀριστείδης Μαγιόλ, Ἀντώνιος Μπουρντέλ καί Κάρολος Ντεσιπώ.

Αὐτοὶ οἱ τέσσαρες ἀνεπίσημοι τῆς μεγά-

λης παράδοσης γλύπτες, πού έδωσαν τὸ μέτρο καὶ τὴν ἀκμὴ τῆς τέχνης αὐτῆς ἀνάμεσα στοὺς ἐπίσημους καὶ τοὺς μετακιβιστὲς τῆς πρωτοπορείας τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ στὴν Παρισινὴ καλλιτεχνικὴ κίνηση καὶ στὴν παγκόσμια, ἄφησαν μιὰ ἐργασία καταθλιπτικὴ γιὰ τὴ μεταγενέστερη σειρὰ τῶν Γάλλων γλυπτῶν, πού δὲν κινδυνεύει ἀπὸ τίς πρωτοποριακὲς ἀνακυκλήσεις.

* * *

Ἐνας λοιπόν, ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους αὐτῶν τῶν τεσσάρων γλυπτῶν εἶναι καὶ ὁ καθηγητὴς Μαρσέλ Ζιμόν, πού στάθηκε κάποτε συνεργάτης τοῦ Μαγιόλ.

Ὁ Ζιμόν ὅμως τόλμα μὲ πάθος νὰ ὑποστηρίξη καὶ στοὺς Ἕλληνες σπουδαστὲς τοῦ Παρισίου γλύπτες πῶς βραβεύει στρογγυλὴ τὴ γλυπτικὴ τοῦ Μαγιόλ καὶ χωρὶς τὴν ἀπαραίτητη ἐσωτερικὴ σθεναρὰ κατασκευὴ καὶ φθάνει μὲ τούτῃ τὴν ἀκρότητα νὰ βεβαιώνη πῶς μπορεῖ νὰ ἐνεπνέετο ὁ Ἀριστείδης Μαγιόλ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες γλύπτες, μὰ ὡς τόσο, ὅτι ὁ ἴδιος ὑπέρξε ἕνας κακὸς Ἕλληνας γλύπτης.

Ὁ Μαρσέλ Ζιμόν, ὅπως καὶ κάθε ἐνημερωμένος καλλιτέχνης, ἐρευνᾷ, ἀναζητεῖ ἀπὸ τὰ ἀνεκμετάλλεστα στοιχεῖα τῶν τεχνῶν πού ἄφησαν π. χ. οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ καὶ πού προσφέρονται σὲ ἀναμορφώσεις τῆς γλυπτικῆς δομῆς καὶ πλάσης, σὲ λιτότητες ἀρχιτεκτονισμένου ἐκφραστικοῦ ψυχισμού καὶ ζωντανίας τόσο στοὺς πρωτοπόρους φορμαλιστὲς ὅσο καὶ στοὺς ἐκπροσώπους τῆς κατὰ παράδοσιν κλασσικῆς ἀναγωγῆς τοῦ νατουραλισμοῦ.

Ὁ Μαρσέλ Ζιμόν ἀνήκει στοὺς καλλιτέχνες πού προσφέρουν γιὰ θυσία τὸ ἄτομό τους στὰ μεγάλα ἰδεώδη καὶ πού χαρίζουν στὴν ἀνθρωπότητα τὰ φωτεινὰ δῶρα, γιὰ νὰ τὰ νέμονται στίς εἰρηνικὲς συναντήσεις τους οἱ ἄνθρωποι τῶν εὐγενικῶν ἀγῶνων.

Στὸ δόγμα αὐτὸ στηριζόμενα τὰ ἰδεώδη τῆς Παρισινῆς Σχολῆς, εἶμαι βέβαιος, πῶς θὰ δώσουν μὲ τὸ περιβάλλον τῆς ἱστορίας τῆς τοὺς νέους Σεζάν καὶ Ροντέν, στίς εἰρηνικὲς ἡμέρες.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΜΠΡΟΣ

Σ Τ Ρ Ο Φ Ε Σ

I

Ἀπομεισήμερο ζεστό, πρώτη φορὰ πού σὲ εἶδα,
μαλλιὰ γεμάτα φῶς χρυσό, γεμάτα μουσικὴ.
Τὰ μάτια σου ἕνας ἄπειρος καὶ μὸς — λευκὴ σελίδα,
πού τὸ τραγοῦδι καρτερεῖ, βουβὸ σὰν προσευχή.

Δαχτύρα, νειᾶτα, χάρτινα στὴν ἀμμουνδιὰ παιχνίδια,
πόσα κογχύλια τραγουδοῦν ἀκόμα στὴν καρδιὰ
καὶ σὺ πού τόσο μάγκραινες ὡστόσο μένεις ἴδια
καὶ μέσα στὰ μελλούμενα καὶ μέσα στὰ παλιά.

II

Ἐδῶ σκοντάφτει πιά ἡ καρδιὰ κι' ἐκεῖ σκοντάφτει ἡ σκέψη,
τίς ἄκρες δὲν μπορεῖς νὰ βρῆς σὰ δὲν ὑπάρχει φῶς
καὶ τὸν ἀγῶνα πού μοχθῶ δὲ θέλω νὰ τὸν στέψη,
μήτε κισσὸς πλατύφυλλος, μήτε καὶ ρόδου ἀνθός.

Στὸ σταυροδρόμι στέκουμαι κι' ὁ κύκλος πῶς πλαταίνει,
στερφεύει κάθε λογικὴ κι' ἕνα τραγοῦδι ἀργὸ
στὴ νύχτα μέσα ὑψώνεται καὶ τὴν καρδιὰ μου εὐφραίνει,
ὡστόσο ἡ θλίψη εἶναι βαρειά, βαρειά σὰν τὸ κενό.

X. ΒΑΓΙΟΣ